

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KOPYA ÇEKME DAVRANIŞLARI -FIRAT ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ-

Şuayip ÖZDEMİR*
Tuncay KARATEKE**

Öz

Bu çalışmada, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin hangi sıklıkla kopya çektikleri, kopya çekme nedenleri, kopya çekme yöntemleri ve kopya çekme davranışını nasıl tanımladıklarını belirlemek için betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 216 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri anket yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmada, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 89,8'inin ilahiyat öğrenimi sırasında değişen sıklıklarda kopya çektikleri; öğrencilerin % 13,4'nün kopya çekme davranışını bilgi hırsızlığı, % 46,8'nin ahlaki olmayan kötü bir davranış olarak gördükleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kopya Çekme, İlahiyat Fakültesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, Sınav.

The Academic Cheating Behaviours of The Students in The Faculty of Theology -The Sample on Fırat University, The Faculty of Theology-

Abstract

In this study, it was aimed to review the academic cheating behaviours of the students in The Faculty of Theology. The descriptive survey model was used to determine on how often the students in The Faculty of Theology cheat, on the methods cheating and how they describe the behaviour to cheat. The sampling

* Prof. Dr., Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı, sozdemir@amasya.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı, tkarateke@firat.edu.tr

of research consists of 216 students who receive their education in Firat University, Faculty of Theology. The data of research was obtained via the survey. The descriptive statistics and chi-square test were used in the analysis of data. It was determined in the research that 89,8 % of the students in the Faculty of Theology cheat in the different frequencies during their theology education; 13,4 % of the students sees the behaviour to cheat as plagiarism, 46,8 % of them sees it as the nonethical bad behaviour.

Keywords: Academic Cheating, Faculty of Theology, Teaching of Elementary Education Religious Culture and Moral Knowledge, Exam.

Giriş

Kopya çekme davranışı, eğitim öğretim sürecinin değerlendirilmesine olumsuz etki eden bir problem olmayı sürdürmektedir. Bu davranış ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her kademesinde görülmektedir. Kopya davranışı görmezden gelinirse ortalama 16 yıl süren eğitim sistemimizde örtük olarak öğrenciye “kötü ve ahlaki olmayan” bir davranış kazandırmaya devam edilecektir. Nitekim Türk Dil Kurumu sözlüğünde “kopya”nın eğitimle ilgili tanımı, “bir sınavda soruları cevaplamak için başka birinden veya yerden yararlanma; yazılı sınavda gizlice bakmak için hazırlanmış kağıt” şeklinde tanımlanırken; “kopya çekmek” ise “yazılı sınavlarda soruları cevaplamak için bir kaynağa gizlice bakmak” şeklinde¹ hep istenmedik olumsuz bir davranış olarak tanımlanmıştır. Fakat kopya çekme davranışını sınav esnasında ortaya çıkan istenmedik bir davranış olarak görmek yeterli değildir. Öğrencilerin kopya çekme davranışı hakkındaki tutumlarının bilimsel metotlarla tespit edilmesine ihtiyaç vardır.

Kopya çekme sorunuyla ilgili yurtdışında birçok araştırma yapılmıştır. Whitley 1970-1996 yılları arasında üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışları üzerine yapılmış 107 araştırmanın sonuçlarını incelemiş ve kopya çekme davranışı ile geçmişte kopya çekmiş olma, olumsuz koşullar altında ders çalışma, kopyaya ilişkin olumlu tutuma sahip olma, sosyal normların kopya çekmeyi desteklemesi, başarı için büyük bir ödül beklentisi arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.²

¹ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, Ankara 2009, s. 1215.

² Bernard E. Whitley, “Factors Associated With Cheating Among College Students: A Review”, *Research in Higher Education*, Vol. 39, No.3, 1998, p. 235.

Megehee ve Sapake de 1997-2007 yılları arasında “kopya” ile ilgili yapılmış nitel ve ampirik araştırmaların bulgularını tabloluşturmuştur. Bu çalışmalarda elde edilen en önemli bulgular, yüksek akademik performansla dayalı öğrencilerin kopya çekmeye daha az eğilimli olduğu, genç öğrencilerin kopya çekme olasılıklarının daha yüksek olduğu, erkeklerin kopya çekmeye daha yatkın olduğu, kopya çekme davranışının mantıklılaştırılmasının kopya çekmeyi artırdığı, devamsızlık yapmanın kopya çekme davranışını artırdığı, notun kopya çekme davranışını artırdığı, akran davranışının kopya çekme davranışı üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu şeklindedir.³

Ülkemizde kopya sorunuyla ilgili çalışmalar yapılmış olmakla birlikte⁴ ilahiyat fakültelerine yönelik yeterli sayıda çalışma yapıldığını söylemek mümkün değildir.⁵

Bu çalışmalarda elde edilen bulguların bir çoğunda öğrenciler kopya çekmenin övülecek bir davranış olmadığını, kısmen haram ve günah olduğunu, kendilerine güvenmeyen kişilerin kopya çektiğini, kopya çekmenin sahtekarlık olduğunu, engellenmesi gereken kötü ve ahlaki olmayan bir davranış olduğunu⁶ ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerinden de anlaşıldığı gibi kopya çekme davranışı, basit

³ Carol M. Megehee- Deborah F. Spake, “The Impact of Perceived Peer Behavior, Probable Detection and Punishment Severity on Student Cheating Behavior”, *Marketing Education Review*, Vol. 18, Num.2, 2008, p. 7-8.

⁴ Kopya sorunuyla ilgili çalışmalar için Bkz. Ziya Selçuk, “Bir Eğitim ve Rehberlik Sorunu: Okullarda Kopya Çekme”, *Eğitim Yönetimi Dergisi*, Yıl: 1, sayı: 3, 1995, ss. 397-418; Çetin Semerci, “Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri”, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, c. 18, sayı: 3, 2004, ss. 139-146; Ali Eraslan, “Matematik Öğretmen Adayları ve Kopya: Hiç Çekmedim Desem Yalan Olur!”, *Eğitim ve Bilim*, c. 36, sayı: 160, 2011, ss. 52-64; Mustafa Durmuşçelebi, “Lise Öğrencilerinin ve Öğretmen Adaylarının Kopya Çekme Davranışlarına İlişkin Görüşleri”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, c. 17, sayı: 1, 2011, ss. 77-97; Şeref Tan, “Sınavlarda Kopya Çekmeyi Önlemeye Yönelik Önlemler”, *Eğitim ve Bilim*, c. 26, sayı: 122, 2001, ss. 32-40; Mustafa Akdağ, ve Hasan Güneş, “Kopya Çekme Davranışları ve Kopya Çekmeye Karşı Tutumlar”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, sayı: 31, 2002, ss. 330-343; Mehmet Ali Seven ve Ali Osman Ergin, “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Duydukları İhtiyaç ve Kopya Çekme Sebepleri”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 11, sayı:1, 2008, ss. 121-136.

⁵ Bu konuyla ilgili yapılmış iki çalışma bulunmaktadır. Recep Kaymakcan, “İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 5, 2002, ss. 121-238; Hasan Dam, “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 34, 2013, ss. 71-108.

⁶ Kaymakcan, “İlahiyat Öğrencilerini Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları”, s. 135; Dam, “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”, s. 92; Semerci, “Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri”, s. 142.

bir istenmedik davranış olmanın ötesinde, önemli bir ahlak ve rehberlik sorunudur.⁷

Bu çalışmada basit bir istenmedik davranış olmanın ötesinde, önemli bir ahlak ve rehberlik sorunu olarak görülen kopya çekme davranışının, mezunları imam, vaiz, müftü, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, İmam Hatip Lisesi meslek dersleri öğretmeni gibi meslekleri icra edecek olan ilahiyat fakültelerinde görülme sıklığı ve bu davranışın öğrenciler tarafından nasıl tanımlandığının tespit edilmesine çalışılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin kopya çekme oranlarını ve kopya çekme davranışını nasıl tanımladıklarını belirlemek amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme oranı nedir?
2. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme nedenleri nelerdir?
3. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme yöntemleri nelerdir?
4. İlahiyat Fakültesi öğrencileri kopya çeken öğrenciyi nasıl tanımlamaktadırlar?
5. İlahiyat Fakültesi öğrencileri kopya çekme davranışını nasıl tanımlamaktadırlar?
6. İlahiyat Fakültesi öğrencileri kopya çekmeyi görmezden gelen öğretim görevlilerini nasıl değerlendirmektedirler?

Yöntem

Bu araştırmada öğrencilerin kopya çekme sıklığını, kopya çekme nedenlerini, yöntemlerini ve kopya davranışını nasıl tanımladıklarını ortaya çıkarabilmek için betimsel tarama modeli, veri toplama aracı olarak ise anket kullanılmıştır.⁸

⁷ Selçuk, "Bir Eğitim ve Rehberlik Sorunu: Okullarda Kopya Çekme", s. 407.

⁸ Geniş bilgi için bkz. Şener Büyükoztürk ve diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 13. Baskı, Ankara 2012, s. 14, 22.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmamızın çalışma evreni Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencileridir. Çalışma evrenindeki bütün öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Böylece araştırmanın örnekleme İlahiyat Lisans Programı ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programında okuyan öğrencilerden anket formunu doldurmayı kabul eden 216 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2014-2015 öğretim yılında Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Lisans Programı ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programının son sınıfında okuyan öğrencilerin, anketlere verdikleri cevaplarla sınırlıdır. Örneklemin son sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni, üniversite hayatlarının sonuna geldiklerinden ötürü konuya dair, çekinmeden bir kanı oluşturabileceklerinin öngörülmesidir. Böylece ankete verecekleri cevabın daha geçerli olacağı varsayılmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anketin hazırlanmasında daha önce hazırlanmış olan benzer anketlerden yararlanılmıştır. Hazırlanan anket formu öğrencilere 4. sınıf final sınavları sonunda uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada anket formu ile toplanan veriler, SPSS programında betimsel istatistik yöntemlerinden frekans (f) ve yüzde (%) alınarak analiz yapılmıştır. Bağımsız değişkenler açısından gözlenen frekanslar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ki-kare testinden yararlanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilere ait bilgilere ve onlardan elde edilen verilerin analizine ait bulgulara yer verilmiştir.

1. Ankete Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı değişkenlere göre frekans dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Dağılımı

Değişkenler	Demografik Özellikler	Öğrenci Sayısı	%
Cinsiyet	Erkek	95	44
	Kadın	121	56
	Toplam	216	100
Bölümü	İlahiyat	110	50,9
	İDKAB	106	49,1
Mezun Oldukları Lise	İHL	156	72,2
	Diğer Lise Türleri	60	27,8

Tabloya göre örneklem grubunu oluşturan 216 öğrencinin % 44'ü (95) erkek, % 56'sı (121) kız öğrenciden oluşmaktadır. Bu örneklem çalışma evreni ve elde edilen veriler üzerinde anlamlı sonuç çıkarmak için yeterli görülmektedir. Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 50,9'u (110) İlahiyat Bölümünde öğrenim görmekte iken, % 49,1'i (106) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümünde öğrenim görmektedir. Mezun oldukları liselere göre anket uygulanan öğrencilerin % 72,2'si İmam Hatip Lisesi mezunu, % 27,8'i ise diğer lise türlerinden mezundur. Anketi cevaplayan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu mesleki din eğitimi veren İmam Hatip Lisesi mezunudur.

2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının İncelenmesi

2.1. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışları

Tablo 2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarına Göre Dağılımı

Kopya Çekme Durumları	f	%
Hiç	22	10,2
Bir kez	38	17,6
Birkaç kez	119	55,1
Birçok kez	37	17,1
Toplam	216	100

Tablo 2 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 10,2'sinin (22) üniversite sürecinde "hiç" kopya çekmediği, % 17,6'sının (38) "bir kez" kopya çektiği, %

55,1'inin (119) "birkaç kez" kopya çektiği ve % 17,1'inin (37) "birçok kez" kopya çektiği görülmektedir. Veriler İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 89,8'nin üniversite sürecinde en az bir kere kopya çektiğini göstermektedir.

Kaymakcan'ın farklı İlahiyat Fakülteleri üzerine yaptığı araştırmada, hiç kopya çekmediğini ifade edenlerin oranı % 36,5 iken, değişen sıklıkta kopya çektiklerini belirtenlerin oranı % 63,5'dir.⁹

Dam'ın örgün din eğitimi kurumlarından İmam Hatip Lisesi, İlahiyat ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü örnekleminde yaptığı araştırmada, hiç kopya çekmediğini söyleyenlerin oranı % 23,8, değişik sıklıklarda kopya çektiğini söyleyenlerin oranı ise % 76,2 bulunmuştur.¹⁰

Bozdoğan ve Öztürk'ün öğretmen adayları üzerine yaptığı çalışmada, üniversite sürecinde hiç kopya çekmedim diyenlerin oranı % 27,8, en az bir kere kopya çekenlerin oranı ise % 72,2 olarak bulunmuştur.¹¹

Semerci'nin Tıp Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada, hiç kopya çekmediğini belirtenlerin oranı % 16,4, farklı sıklıklarla kopya çektiğini ifade edenlerin oranı ise % 83,6 olarak tespit edilmiştir.¹²

Buna göre araştırmamızda kopya çekmediğini söyleyenlerin oranının diğer araştırmalara nazaran düşük olduğu görülmektedir. Ancak bizim araştırmamızda olduğu gibi diğer araştırmalarda da öğrenciler arasında yaygın bir kopya çekme davranışı söz konusudur. Fakat ilahiyat fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitim göz önüne alındığında kopya çekme oranının yüksek çıkması beklenen bir durum değildir.

⁹ Kaymakcan, "İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları", s. 127.

¹⁰ Dam, "Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu", s. 85.

¹¹ Aykut Emre Bozdoğan, Çağrı Öztürk, "Öğretmen Adayları Neden Kopya Çeker?" *İlköğretim Online*, c. 7, sayı: 1, 2008, s. 145, (<http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1859/1695>). (09.05.2017).

¹² Semerci, "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri", s. 144.

2.2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerine Göre Sınıf Arkadaşlarının Kopya Çekme Davranışlarının Dağılımı

Tablo 3: Öğrencilere Göre Sınıf Arkadaşlarının Kopya Çekme Davranışlarının Dağılımı

Öğrencilere Göre Sınıfta Arkadaşlarının Kopya Çekme Durumu	f	%
Hiçbiri	5	2,3
Bir kısmı	115	53,2
Çoğu	81	37,5
Hepsi	15	6,9
Toplam	216	100

158 | db

Tablo 3'e göre, arkadaşlarının "hiçbiri"nin kopya çekmediğini ifade edenlerin oranı % 2,3'tür. "Bir kısmı"nın kopya çektiğini belirtenlerin oranı % 53,2, "çoğu"nun kopya çektiğini söyleyenlerin oranı % 37,5'dir. Genel olarak baktığımızda İlahiyat Fakültesinde okuyan öğrencilere göre arkadaşlarının % 97,7'si kopya çekme davranışında bulunmuştur. Tablo 2'de hiç kopya çekmediğini belirtenlerin oranı % 10,2 iken, arkadaşlarına göre hiç kopya çekmeyenlerin oranı % 2,3'tür. Dolayısıyla arkadaşlarına göre ilahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin tamamına yakını kopya çekme davranışında bulunmuştur. Tablo 3'teki bulgular Tablo 2'deki bulguları desteklemektedir. Ayrıca öğrencilerin kopya konusunda birbirlerini gözlemledikleri görülmektedir.

2.3. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

2.3.1. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

Tablo 3. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Hiç	Bir kez	Birkaç kez	Birçok kez
Erkek	% 9,5	% 17,9	% 56,8	% 15,8
Kadın	% 10,7	% 17,4	% 53,7	% 18,2

Toplam	% 10,2	% 17,6	% 55,1	% 17,1
p=0,947				

Tablo 3’de görüldüğü gibi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme durumları ile cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiş ve öğrencilerin cinsiyeti ile kopya çekme davranışları arasında anlamlı düzeyde ilişki görülmemiştir. Dam’ın yaptığı çalışmada da benzer sonuç çıkmıştır.¹³ Fakat Kaymakcan’ın yaptığı çalışmada erkeklerin kopya çekme oranının kızlardan daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.¹⁴ Benzer sonuçlar Akdağ ve Güneş’in Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada tespit edilmiştir.¹⁵ Yine yurtdışında yapılan çalışmalarda da erkeklerin kopya çekme oranının fazla olduğu görülmüştür.¹⁶

2.3.2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının Mezun Oldukları Liseye Göre İncelenmesi

Tablo 4. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Durumlarının Mezun Oldukları Liselere Göre Dağılımı db | 159

Mezun Olduğu Lise	Hiç	Bir kez	Birkaç kez	Birçok kez
İmam Hatip Lisesi	% 10,9	% 14,7	% 60,3	% 14,1
Diğer Lise	% 8,3	% 25,0	% 41,7	% 25,0
Toplam	% 10,5	% 17,6	% 55,1	% 17,1
p=0,035				

Tablo 4’de İmam Hatip Lisesi mezunu öğrencilerin % 10,9’u “hiç” kopya çekmediğini belirtirken, bu oran diğer lise türünden mezun olan öğrencilerde % 8,3’tür. “Bir kez” ve “birçok kez” kopya çekenler içerisinde diğer lise türünden mezun olanların oranı fazla iken, “birkaç kez” kopya çektiğini belirten öğrenciler içerisinde İmam Hatip Lisesi mezunu öğrencilerin oranı daha fazladır. Genel olarak kopya çekme durumuna bakıldığında diğer lise türünden mezun olan öğrencilerin % 92,7’sinin, İmam Hatip Lisesi mezunu öğrencilerin % 89,1’inin kopya çektikleri görülmektedir. Ki kare

¹³ Dam, “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”, s. 85.

¹⁴ Kaymakcan, “İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları”, s. 128.

¹⁵ Akdağ ve Güneş, “Kopya Çekme Davranışları ve Kopya Çekmeye Karşı Tutumlar”, s. 337.

¹⁶ Megehee ve Spake, “The Impact of Perceived Peer Behavior, Probable Detection and Punishment Severity on Student Cheating Behavior”, p. 7.

analizi sonucuna göre öğrencilerin mezun olduğu lise açısından anlamlı bir farklılık mevcuttur ($p=0,035$).

Kaymakcan'ın yaptığı çalışmada, İmam Hatip Lisesi mezunu öğrencilerden hiç kopya çekmediğini belirtenlerin oranı % 38,1 iken, diğer lise türlerinde bu oran % 31,9'dur.¹⁷ İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin diğer lise türlerindeki öğrencilere göre ilahiyat fakültesi hazırbulunuşluk düzeylerinin daha yüksek olacağı dolayısıyla kopya çekme oranlarının daha düşük olacağı düşünülse de istatistik olarak çok fark olmadığı söylenebilir.

2.3.3. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışlarının Öğrenim Gördükleri Programa Göre Dağılımları

Tablo 5. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Okudukları Programa Göre Kopya Çekme Davranışlarının Dağılımı

Okudukları Program	Hiç	Bir kez	Birkaç kez	Birçok kez
İlahiyat	% 11,8	% 13,6	% 62,7	% 11,8
İDKAB	% 8,5	% 21,7	% 47,2	% 22,6
Toplam	% 10,2	% 17,6	% 55,1	% 17,1
p=0,034				

160 | db

Tablo 5'de görüldüğü gibi İlahiyat bölümü öğrencilerinin % 11,8'i "hiç" kopya çekmediğini ifade ederken, bu oran İDKAB öğrencilerinde % 8,5'dir. "Bir kez" ve "birçok kez" kopya çekenler içerisinde İDKAB öğrencilerinin oranı fazla iken, "birkaç kez" kopya çektiğini belirtenler içerisinde İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin oranı daha fazladır. Genel olarak kopya çekme durumuna bakıldığında İlahiyat bölümündeki öğrencilerin % 88,2'si farklı oranlarda kopya çektiğini ifade ederken, İDKAB'da bu oran % 91,5'dir.

Dam'ın örneklemini içerisindeki 64 İlahiyat Fakültesi öğrencisinden hiç kopya çekmediğini belirtenlerin oranı % 50,7 (34) iken, İDKAB bölümü öğrencilerinde bu oran % 18,3'tür.¹⁸

¹⁷ Kaymakcan, "İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları", s. 128.

¹⁸ Dam, "Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu", s. 87.

2.4. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışında Bulunma Nedenleri

Tablo 6. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışında Bulunma Nedenlerine Göre Dağılımı

Kopya Çekme Nedeni	f	%
Geçerli not	99	45,8
Sorular zor	71	32,9
Yeterli çalışmama	65	30,1
Yüksek not	54	25
Ders gereksiz	25	11,6
Dersin hocasını sevmeme	15	6,9
Sorular kopya çekmeye uygun	14	6,5
Sınavlarda kopyaya müsaade edildiği için	13	6,0
Derse devam etmemek	10	4,6

db | 161

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğrencilere göre “geçerli not almak (% 45,8)”, “soruların zor olması (% 32,9)”, “yeterli ders çalışmama (% 30,1)”, “yüksek not almak (% 25)” gibi faktörler sınavlarda kopya çekme nedenleri olarak belirtilmiştir. Başka araştırmalarda da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir.¹⁹

¹⁹ Krş. Dam, “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”, s. 94; Semerci, “Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri”, s. 144; Eraslan, “Matematik Öğretmen Adayları ve Kopya: Hiç Çekmedim Desem Yalan Olur!”, s. 57; Seven ve Ergin, “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Duydukları İhtiyaç ve Kopya Çekme Sebepleri”, s. 134.

2.5. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmede En Çok Kullandıkları Yöntemler

Tablo 7. Öğrencilerin Kopya Çekmede En Çok Kullandıkları Yöntemlerin Dağılımı

Kopya Çekmede Yöntem	f	%
Sıraya yazma	50	23,1
Arkadaş ile konuşma	48	22,2
Arkadaşının kâğıdına bakma	48	22,2
Kopya kağıdı hazırlama	28	13,0
Kitap-deftere bakma	6	2,8
Ele-kola yazma	14	6,5
Duvara yazma	1	0,5
Cep telefonu kullanma	3	1,4

162 | db

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğrenciler en çok kullandıkları kopya çekme yöntemlerinin “sıraya yazma (% 23’1)”, “arkadaş ile konuşma (% 22,2)”, “arkadaşının kâğıdına bakma (% 22,2)”, “kopya kağıdı hazırlama (% 13)” şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yakalandıklarında cezalandırmaya belge oluşturmayacak yöntemleri tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulguları öğrencilerin cezayı yaptırımdan çekindikleri şeklinde yorumlamak da mümkündür.

Diğer araştırmalarda da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Kaymakcan’ın çalışmasında, en çok tercih edilen kopya çekme yönteminin “not hazırlama (% 33,6)” ve “arkadaşıyla konuşma (% 30,2)” şeklinde olduğu görülmüştür.²⁰ Dam’ın yaptığı çalışmada, ilk sıralarda “arkadaşına bakma/konuşma (% 67,2)” ve “kopya kağıdı hazırlama (% 48)” gelmektedir.²¹ Semerci’nin çalışmasında, “yakınındaki ile konuşmak (% 41,1)” ve “başkasının kâğıdına bakmak (% 38,4)” en çok kullanılan yöntemler olarak belirtil-

²⁰ Kaymakcan, “İlahiyat Öğrencilerini Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları”, s. 134

²¹ Dam, “Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu”, s. 91.

miştir.²² Eraslan'ın yaptığı çalışmada ise, "sıranın üzerine yazmak" ve "arkadaşının kağıdına bakmak" en çok kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.²³ Dirik'in yaptığı çalışmada ise "kopya kağıdı hazırlamak (% 32,4)", "el, kol ve bacaklara yazmak (% 31,1)", "sıraya ve duvara yazmak (% 29,8)" en fazla tercih edilen kopya çekme şekilleri arasında yer almaktadır.²⁴

2.6. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışını Değerlendirmeleri

Tablo 8. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekme Davranışını Değerlendirmelerine Göre Dağılımı

Kopya Çekme Davranışını Değerlendirme	f	%
Ahlaki olmayan kötü bir davranış	101	46,8
İyi olmasa da hoşgörülle karşılanmalı	68	31,5
Bilgi hırsızlığı, cezalandırılmalı	29	13,4
Yakalanmadığı sürece iyi	18	8,3
Toplam	216	100

db | 163

Tablo 8'de görüldüğü gibi öğrencilerin % 46,8'i, "ahlaki olmayan kötü bir davranış", % 13,4'ü "bilgi hırsızlığı" cevabını vererek kopya çekme davranışını olumsuz olarak nitelemiştir. Fakat öğrencilerin % 31,5'i "iyi olmasa da hoşgörülle karşılanmalı", % 8,3'ü ise "yakalanmadığı sürece iyi" şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bu veriler ilahiyat öğrencilerinin yarıya yakınının kopya çekmeyi kötü bir davranış olarak gördüğü, fakat hırsızlık gibi kendine ait olmayan, başkasının hakkı olan bir şeyi çalmak gibi algılamadıklarını göstermektedir. Nitekim Kaymakcan'ın yaptığı araştırmanın verileri de bizim araştırmamızı desteklemektedir. Kaymakcan'ın yaptığı araştırmada öğrencilerin % 44,1'i kopya davranışını "engellenmesi gereken kötü bir davranış", % 28,6'sı "iyi olmasa da hoşgörü ile

²² Semerci, "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri", s. 143.

²³ Eraslan, "Matematik Öğretmen Adayları ve Kopya: Hiç Çekmedim Desem Yalan Olur!", s. 56.

²⁴ M. Zahit Dirik, "Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu-1", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. XI, sayı: 1, s. 246.

karşılmalı”, % 6,4’ü “hırsızlık, cezalandırılmalı”, % 6,7’si “yakalanmadığı sürece iyi” şeklinde nitelmişlerdir.²⁵

Dirik’in Uludağ Üniversitesi’nin Eğitim, Fen-Edebiyat ve Mühendislik fakültelerinin son sınıflarında öğrenim gören 228 öğrenci üzerine yaptığı araştırmada öğrencilerin % 46,49’u “engellenmesi gereken kötü bir davranış” olarak görürken, hırsızlık olarak görenlerin oranı % 3,95’dir.²⁶ Dolayısıyla ilahiyat fakültesi öğrencileri ile farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin kopya çekme davranışını tanımlamalarında benzerlik olduğu söylenebilir.

2.7. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çeken Öğrenciler Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 9. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çeken Öğrenciler Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Kopya Çeken Öğrenciyi Tanımlama	f	%
Fırsatlardan yararlanan öğrenci	95	44,0
Düzenli olarak ders çalışmayan öğrenci	60	27,8
Başarma gücünü çeken öğrenci	40	18,5
Davranış bozukluğu olan öğrenci	17	7,9
Başka	4	1,9
Toplam	216	100

164 | db

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğrencilerin % 44’ü sınavlarda kopya çeken öğrencileri fırsatlardan yararlanan öğrenci olarak tanımlarken, % 27,8’i düzenli olarak ders çalışmayan öğrenci olarak görmektedir. Yine öğrencilerin % 18,5’i, kopya çeken öğrencilerin başarı gücünü çeken öğrenciler olduklarını belirtirken, % 7,9’u bu durumu davranış bozukluğu olarak tanımlamaktadır.

²⁵ Kaymakcan, “İlahiyat Öğrencilerini Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları”, s. 135.

²⁶ Dirik, “Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu-1”, s. 243.

Kaymakcan'ın yaptığı araştırmada ise öğrencilerin yarısı kopya çekenleri düzenli ders çalışmayan öğrenciler olarak tanımlarken, % 24,5'i fırsatlardan yararlanan öğrenciler olarak görmektedir.²⁷

Dam'ın yaptığı çalışmada, öğrencilerin % 35,2'si kopya çeken öğrencileri "çaresizlikten dolayı kopya çeken" olarak tanımlarken, % 28'i ahlaki olmayan bir davranışa başvuran öğrenciler olarak nitelemiştir.²⁸

Dirik'in yaptığı çalışmada ise, öğrencilerin % 47,37'si kopya çeken öğrencileri düzenli çalışmayan öğrenciler olarak görürken, % 28,51'i fırsatlardan yararlanan öğrenci olarak tanımlamışlardır.²⁹

Gerek bizim çalışmamızda elde edilen bulgular gerekse diğer çalışmalarda elde edilen bulgularda öğrenciler, kopya çekme davranışında bulunan öğrencileri fırsatlardan yararlanan veya düzenli çalışmayan öğrenci olarak tanımlamaktadır. Fakat bizim çalışmamızda diğer çalışmalardan farklı olarak kopya çeken öğrenciler en yüksek oranda fırsatlardan yararlanan öğrenci olarak tanımlanmaktadır. Bu durumu sınavlarda gereken önlemlerin alınmadığı ve öğrencilerin bu fırsatlardan yararlandığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

2.8. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Sınavlarda Kopya Çekilmesini Görmezden Gelen Öğretim Elemanlarının Davranışları Hakkındaki Görüşleri

Tablo 10. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekilmesini Görmezden Gelen Öğretim Elemanlarının Davranışları Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı

Kopya Çekilmeye müsaade	f	%
Olumlu	40	18,5
Kısmen olumlu	105	48,6
Olumsuz	71	32,9
Toplam	216	100

²⁷ Kaymakcan, "İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları", s. 136.

²⁸ Dam, "Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu", s. 92.

²⁹ Dirik, "Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu-1", s. 243.

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğrencilerin % 18,5'i, sınavlarda kopya çekilmesine göz yuman öğretim elemanlarının bu davranışını olumlu olarak değerlendirirken, % 48,6'sı bu davranışın kısmen olumlu olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin % 32,9'u ise, öğretim elemanlarının, sınavlarda kopya çekilmesini görmezden gelmesini olumsuz bir tutum olarak nitelendirmiştir.

Dam'ın yaptığı çalışmada, öğrencilerin % 21,9'u öğretim elemanlarının kopya çekilmesini görmezden gelmesini olumlu, % 35,5'i kısmen olumlu, % 42,6'sı ise olumsuz bir tutum olarak değerlendirmiştir.³⁰

Buna göre ilahiyat öğrencilerinin yarıya yakınının kopya çekmeyi kötü bir davranış olarak gördüğü, yarıya yakınının kopya çekenleri fırsatlardan yararlanan öğrenci olarak tanımladığı, kopya konusunda yeterli önlemi almayan öğretim elemanlarını çoğunlukla "olumlu" ve "kısmen olumlu" gördüğü anlaşılmaktadır. Bu veriler bir bütün olarak değerlendirildiğinde kopya çekme davranışının diğer öğrenciler gibi ilahiyat öğrencileri arasında da hırsızlık gibi başkasının hakkını almak şeklinde çok kötü bir davranış olarak görülmediği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kopya çekme davranışlarını, betimsel tarama modelinde ele alan bu çalışma neticesinde ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1- Kopya çekme sorununun, Yükseköğretimin bir parçası olan İlahiyat Fakültelerinde de önemli bir problem olduğu görülmektedir. Kopya çekmenin sıradan bir istenmeyen davranış olmanın ötesinde ahlaki bir problem olduğu dikkate alındığında, İlahiyat Fakültelerinde böyle bir problemin olmaması veya nadir görülen bir davranış olması beklenebilir. Fakat beklentilerin aksine İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin % 89,8 gibi büyük bir oranının, değişik oranlarda da olsa kopya çektikleri ortaya konmuştur. Öğrencilerin sadece % 10,2'sinin hiç kopya çekmedikleri görülmüştür.

Kopya çekme oranını etkilediği düşünülen değişkenler açısından bakıldığında; 1- kopya çekme oranı açısından cinsiyete göre bir

³⁰ Dam, "Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu", s. 93.

farklılaşma görülmemiştir. 2- mezun olunan liseye göre, diğer lise türünden mezun olanların kopya çekme oranının İmam Hatip Lisesi mezunlarından kısmen fazla olduğu tespit edilmiştir. 3- öğrenim görülen bölüme göre kısmen İDKAB bölümü öğrencilerinin İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden daha fazla kopya çektikleri görülmüştür.

Bu sonuçlar dikkate alınarak geleceğin din görevlisi/öğretmeni yetiştiren kurumlarında eğitimin kalitesini olumsuz etkileyen kopya sorununun çözümüne yönelik tedbirler alınmalıdır.

2- İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme nedenlerini “geçerli not almak”, “soruların zor olması”, “yeterli ders çalışmama”, “yüksek not almak” gibi gerekçelere dayandırdıkları görülmektedir.

3- İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekmede en çok kullandıkları yöntemlerin “sıraya yazma”, “arkadaşı ile konuşma” “arkadaşının kâğıdına bakma” şeklinde olduğu görülmektedir.

4- İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin yarıya yakını (% 46,8) kopya çekme davranışını ahlaki olmayan kötü bir davranış olarak algılamaktadır. Öğrencilerin az bir kısmı ise (% 13,4) kopya çekmeyi cezalandırılması gereken hırsızlık olarak görmektedir. Bu veri öğrencilerin kopya çekme davranışını ahlaki olmayan kötü bir davranış olarak algılamakla beraber, hırsızlık gibi hakkı olmayan bir şeyi alma şeklinde görmediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, kopya sorununun İlahiyat Fakültelerinde yüksek oranda mevcut olduğu görülmüş, fakat öğrencilerin bu davranışı hırsızlık olarak görmedikleri tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgulardan hareketle şu öneriler getirilebilir.

Eğitim-öğretimin kalitesini olumsuz etkileyen, ölçme ve değerlendirmeyi anlamsızlaştıran kopya sorununu ortadan kaldıracak gerekli adımlar atılmalıdır. Bu bağlamda;

1. Genelde bütün eğitim sistemimizde, özelde ise ilahiyat fakültelerinde öğretim programlarının içeriği öğrenci için anlamlı ve hayata hazırlayıcı şekilde tasarlanmalı; öğrenciyi kopya çekmeye iten nedenler ortadan kaldırılmalıdır.

2. Mezunları imam, vaiz, müftü, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, İmam Hatip Lisesi meslek dersleri öğretmeni gibi meslekleri icra edecek olan İlahiyat Fakültelerinde gerek idari gerekse

öğretim elemanları arasında kopya çekme davranışına karşı farkındalık oluşturulmalıdır.

3. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin nitelikli bir şekilde mezun olabilmeleri için sınavlarda gerekli tedbirler alınmalı, öğrencilere kopya çekme davranışına iten fırsatlar oluşturulmamalıdır.

4. İlahiyat fakültelerine öğretim elemanı alımında eğitim formasyonu almış olma şartı getirilmelidir.

5. Kopya çekme konusunda sorumlu olan herkes gerekli tedbiri almalı, kopya çekme davranışının ortaya çıkması durumunda gerekli yaptırım uygulanmalıdır.

Kaynakça

- Akdağ, Mustafa ve Güneş, Hasan, "Kopya Çekme Davranışları ve Kopya Çekmeye Karşı Tutumlar", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, sayı: 31, 2002, ss. 330-343.
- Bozdoğan, Aykut E. ve Öztürk, Çağrı, "Öğretmen Adayları Neden Kopya Çeker?" *İlköğretim Online*, c. 7, sayı: 1, 2008, s. 145, (<http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1859/1695>.(09.05.2017).
- Büyüköztürk, Şener, Kılıç Çakmak, Ebru, Akgün, Özcan Erkan., Karadeniz, Şirin., Demirel Funda, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 13. Baskı, Ankara 2012.
- Dam, Hasan, "Örgün Din Eğitiminde Kopya Sorunu", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 34, 2013, ss. 71-108.
- Dirik, M. Zahit, "Türk Eğitim Sisteminde Sınavlarda Kopya Sorunu-1", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. XI, sayı 1, ss. 235-249
- Durmuşçelebi, Mustafa, "Lise Öğrencilerinin ve Öğretmen Adaylarının Kopya Çekme Davranışlarına İlişkin Görüşleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, c. 17, sayı: 1, 2011, ss. 77-97.
- Eraslan, Ali, "Matematik Öğretmen Adayları ve Kopya: Hiç Çekmedim Desem Yalan Olur!", *Eğitim ve Bilim*, c. 36, sayı: 160, 2011, ss.52-64.
- Kaymakcan, Recep, "İlahiyat Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Karşı Yaklaşımları", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 5, 2002, ss. 121-238.
- Megehee, Carol M.- Spake, Deborah F., "The Impact of Perceived Peer Behavior, Probable Detection and Punishment Severity on Student Cheating Behavior", *Marketing Education Review*, Vol.18, Num.2, 2008, ss. 5-19
- Selçuk, Ziya, "Bir Eğitim ve Rehberlik Sorunu: Okullarda Kopya Çekme", *Eğitim Yönetimi Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 3, 1995, ss. 397-418.
- Semerci, Çetin, "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye İlişkin Tutum ve Görüşleri", *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, c. 18, sayı: 3, 2004, ss. 139-146.
- Seven, Mehmet A., ve Ergin, Ali O., "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Duydukları İhtiyaç ve Kopya Çekme Sebepleri", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 11, sayı:1, 2008, ss. 121-136.
- Tan, Şeref, "Sınavlarda Kopya Çekmeyi Önlemeye Yönelik Önlemler", *Eğitim ve Bilim*, c. 26, sayı: 122, 2001, ss. 32-40.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Baskı, Ankara 2009.
Whitley, Bernard E., “Factors Associated With Cheating Among College Students: A
Review”, *Research in Higher Education*, Vol. 39, No. 3, 1998, ss. 235-274

